

อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร

การรักษาโรคของชาวเล

ดร.อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร

ย .

สรุป

ย .

ย **ขั้นตอนการบำบัดรักษา**

1. การวินิจฉัยโรค

1.1 การวินิจฉัยโรคด้วยตนเอง

เมื่อผู้ป่วยมีอาการผิดปกติ เช่น ปวดหัว ตัวร้อน มีน้ำมูกไหล เป็นต้น ผู้ป่วยที่มีอาการดังกล่าว ก็สามารถวินิจฉัยได้เองว่า เป็นไข้หวัด ก็ไม่จำเป็นต้องให้หมอวินิจฉัย

1.2 การวินิจฉัยโรคด้วยหมอ

ผู้ป่วยที่ไม่สามารถวินิจฉัยโรคได้เอง จำเป็นต้องรับการบำบัดรักษาจากหมอ หมอจะวินิจฉัยโรค โดยการพูดคุยกับผู้ป่วยหรือญาติพี่น้องเพื่อสอบถามอาการป่วย คอยสังเกตอาการ และสอบถามประวัติการรักษาหรือผลการตรวจรักษาจากแหล่งอื่นที่ผู้ป่วยเคยไปรับการบำบัดรักษาก่อนที่จะมารับการบำบัดรักษาจากหมอ เช่น ป่วยเป็นโรคอะไร มีอาการอย่างไรบ้าง เป็นต้น เมื่อหมอสอบถามอาการ ผู้ป่วยจะเล่าให้ฟังว่า เมื่อมีรอบเดือน จะปวดท้องน้อย มีอาการหนาวสลับกับร้อน ปวดเมื่อยตามร่างกาย เบื่ออาหาร และเป็นไข้อยู่หลายวัน กินยาหลายขนานแล้ว แต่อาการยังไม่ดีขึ้น จึงมาให้หมอมารักษา หมอจะสังเกตสีหน้า และอาการของผู้ป่วย ตลอดทั้งขอดูฝ่ามือของผู้ป่วย จากนั้นหมอจะใช้ประสบการณ์ และความชำนาญ วินิจฉัยลักษณะอาการป่วย จนมีความมั่นใจว่าผู้ป่วยเป็นไข้หวัดหรือ ไข้หวัดใหญ่ หมอจึงบอกให้ผู้ป่วยทราบว่าจะรักษาด้วยวิธีใด เพื่อเป็นการบอกให้ผู้ป่วยและญาติได้เตรียมตัวยามาพักรักษาที่บ้านของหมอ หรือบางรายหมอต้องเดินทางไปรักษาที่บ้านของผู้ป่วย หรือหมอนัดเวลาให้ผู้ป่วยมาพบการรักษา ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกของผู้ป่วยในการเดินทางมารับการบำบัดรักษา เมื่อผู้ป่วยทราบว่าต้องรับการบำบัดรักษาจากหมอ ผู้ป่วยจะต้องจัดขันหมากมามอบให้หมอเป็นลำดับต่อไป

2. การจัดขันหมาก

2.1 การจัดขันหมากของผู้ป่วย

การมารับการบำบัดรักษาจากหมอ ผู้ป่วยต้องมอบ โ ขันหมากครูโ หรือ โ ตั้งเขียนโ จำนวน 1 ขัน ให้หมอ โดยผู้ป่วยหรือญาติพี่น้องเป็นผู้เตรียมมาตามที่หมอกำหนด เครื่องประกอบขันหมากจะมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละคน ผู้ป่วยจะตั้งเขียนหรือจัดหมากครูโในกรณีนี้ขอให้หมอมารักษา ประกอบด้วยเครื่องขันหมาก ได้แก่ หมากพลู 1 คำ ยาสูบใบจาก 1 มวน และยาเหนียด 1 คำ ส่วนเทียน 1 เล่มนั้น จะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ขึ้นอยู่กับชนิดของโรค เช่น ถ้าถูกคุณ (เป็นพิธีทำร้ายผู้อื่น โดยเสกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าไปในตัวหรือฝังรูปฝังรอย เช่น ทำให้บ้า หรือทำให้เจ็บป่วยโดยหาสาเหตุไม่ได้ เป็นต้น) เครื่องประกอบขันหมากจะต้องมีเทียน

เครื่องประกอบขันหมากครู ประกอบด้วย หมากพลู 3 คำ ยาสูบใบจาก 3 มวน ยาเหนียด 3 คำ เทียน 1 เล่ม ข้าวตอก 1 กำ กำยานพอประมาณ และเพิ่มหัวไพล 1 หัว สำหรับผู้ป่วยหนัก ส่วนจำนวนเงินที่ได้ในขันหมากจะมากหรือน้อยแล้วแต่ชนิดของโรค

เครื่องประกอบขันหมากครู มีดังนี้ หมากพลู 3 คำ ยาสูบใบจาก 3 มวน และเทียน 1 เล่ม

ผู้ป่วยจะนำเครื่องขันหมากทั้งหมดใส่จานหรือพานมอบให้หมอเพื่อขอให้หมอมารักษา

การจัดขันหมากครูจึงเป็นการเชิญหมอเพื่อขอให้บำบัดรักษาโรคในการรับขันหมากจากผู้ป่วย หมอจะรับขันหมากครูหรือการตั้งเขียนจากผู้ป่วยแล้วยกขันเหนือศีรษะ หันหน้าไปทางห้องครู (เป็นที่สิงสถิตย์วิญญาณครู) เพื่อบอกกล่าวครูอาจารย์ จากนั้นจึงวางขันหมากไว้หน้าห้อง หรือบนหิ้งบูชาครู เป็นอันเสร็จพิธีการรับขันหมากครูจากผู้ป่วย ซึ่งขันหมากครูนี้หมอบางคนเชื่อว่าถ้าวางไว้ตรงไหนแล้วห้ามเคลื่อนย้ายเด็ดขาด

หากมีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยจะต้องจัดชั้นหมากมาให้ใหม่ ขณะที่มอบชั้นหมากครุให้หม่อ ผู้ป่วยจะบนบานพร้อมกันไปด้วย

2.2 การจัดชั้นหมากของหม่อ

อาการทางจิต

เป็นต้นว่า ถูกผีเข้า ถูกคุณ หม่อจะต้องจัดเตรียมหมากพลู ผ้าขาว ผาดำ ค้ายดิบ เทียน และกำยาน ไว้สำหรับ โ ตังเขียนโน หรือ โ ชั้นหมากครุโ และไว้ประกอบพิธีกรรมในการบำบัดรักษา ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อของหม่อแต่ละคน ในกรณีที่หม่อเจ็บป่วยและบำบัดรักษาด้วยตนเอง หม่อต้องจัดชั้นหมากครุเช่นเดียวกัน ซึ่งเครื่องชั้นหมากประกอบด้วย หมากพลู 3 คน ยาสูบใบจาก 3 มวน เทียน 1 เล่ม และยาเหน็ด 1 คำ ส่วนเงินแล้วแต่จะใส่

ปวดศีรษะ

ในกรณีที่เพื่อนบ้านซึ่งไม่ใช่หม่อช่วยบำบัดรักษา แต่เป็นผู้มีความรู้ในการใช้คาถาบำบัดรักษาอาการปวดศีรษะ จะบอกกล่าววิญญานบรรพบุรุษเพื่อขออนุญาตบำบัดรักษาโรคให้ผู้ป่วย โดยที่ผู้ป่วยและผู้บำบัดรักษาไม่ต้องจัดชั้นหมากครุ ถ้าผู้ป่วยขอให้ช่วยรักษา ตนจะบอกกล่าววิญญานบรรพบุรุษ คือ โตะหวอด โตะยา และพ่อแม่ ขออนุญาตบำบัดรักษา และขอให้วิญญานบรรพบุรุษช่วยดลบันดาลให้รักษาหาย ในการบอกกล่าวตนจะหันหน้าไปทางหัวนอน (ทิศใต้) โดยที่ผู้ป่วยและผู้บำบัดรักษาไม่ต้องตั้งเขียนหรือจัดชั้นหมากครุ

3. การบนบาน

ชาวเลจะบนบานขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูอาจารย์ช่วยเหลือให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่ ซึ่งถือเป็นข้อตกลงหรือพันธะสัญญาที่ชาวเลได้ให้ไว้ต่อสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ ในที่นี้เป็นวิญญานครุหม่อ และวิญญานบรรพบุรุษ (โตะ) เพื่อขออำนาจคุ้มครองให้พ้นจากความเจ็บป่วยที่กำลังประสบอยู่ โดยมีพันธะสัญญาว่าถ้าสำเร็จจะตอบแทนด้วยการทำนุหรือ (ทำบุญ) ำรองเง็ง นอนหาด (การไปประกอบพิธีของชาวเล) และให้ผ้าขาวเพื่อให้หม่อห้อยคอตอนเก็บยาสมุนไพร หรือให้ผาดำเพื่อให้หม่อไว้บูชาครูอาจารย์ที่หิ้งครุ เป็นต้น

4. การหาและการเตรียมสมุนไพร

ในกรณีที่ผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับโรคและพืชสมุนไพร รวมทั้งมีประสบการณ์ในการบำบัดรักษาโรค สามารถบำบัดรักษาโรคได้ด้วยตนเอง ผู้ป่วยต้องจัดหาและเตรียมสมุนไพรสดจากป่าหรือชายทะเลใกล้หมู่บ้าน เช่น ใบลิ้นห่าน ใบกาหยี่เล ต้นถั่วเล และต้นลำเจียก เป็นต้น ส่วนสมุนไพรที่ได้จากทะเล เช่น ขนเม่นทะเล ปูลม หอยเบี้ย และกระดองหมีก เป็นต้น สมุนไพรที่ได้จากหมู่บ้าน เช่น ใบยาหมี (ใบฝรั่ง) ใบตำลึง ใบหมุย ใบนุ่น หญ้าดอกขาว (ต้นสาบเสือ) และผลจำมะตะ (สับปะรด) เป็นต้น หรืออาจจะซื้อมาจากร้านจำหน่ายสมุนไพรในตลาด การเก็บสมุนไพรจะมีการถือเคล็ด คือ ในการเก็บสมุนไพรต้องขออนุญาตจากเจ้าที่เจ้าทางและสมุนไพรที่จะเก็บ และต้องพูดเอาเคล็ด ด้วยคำพูดว่า โ จะขอเอาไปรักษาโ แล้วตอบเองว่า โ เอาไปไดโ จึงจะเก็บสมุนไพรนั้น จึงสามารถเก็บได้ โดยไม่ให้เงาของผู้เก็บทับสมุนไพรในขณะที่เก็บ เพราะเชื่อว่าจะทำให้โรคหายช้า และการเก็บยอดยาหมี (ฝรั่ง) เพื่อรักษาอาการท้องเสีย ให้เก็บตอนช่วงน้ำทะเลลด (น้ำลง) โดยที่ผู้ป่วยต้องคาบยอดยาหมี (ฝรั่ง) แล้วดึงออกจากต้นพร้อมทั้งกลืนลงหน้าใจ และขณะที่เก็บต้องไม่ให้เงาของผู้เก็บทับสมุนไพร

การเก็บสมุนไพรจากทุกแห่งเป็นการเตรียมเครื่องยาสำหรับใช้ในการบำบัดรักษาโรค โดยไม่ต้องผ่านพิธีกรรมการปลุกเสก

หม่อจะต้องจัดหาและเตรียมสมุนไพรที่จะใช้ทำยาเช่นเดียวกัน การเก็บสมุนไพรเพื่อใช้รักษาผู้ป่วยโรคเรื้อรัง จะต้องเก็บเวลาบ่ายขณะที่น้ำทะเลลด (น้ำลง) และต้องเก็บสมุนไพรด้วยมือขวา พร้อมทั้งท่องคาถาประกอบว่า โ สุธญ นะสุธญ ทานตองไปด้วยสุธญ ถ้าว่าเป็นเรื้อรังจริงขอให้หายโ ย

การหาสมุนไพรจากป่าหรือชายทะเลเพื่อเตรียมไปประกอบเป็นยา ขณะที่หม่อเก็บสมุนไพรจะต้องพาดผ้าขาวยาว 1 เมตร ห้อยคอไว้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ครุรู้ว่า เป็นศิษย์ และตอนเก็บสมุนไพรจะต้องขออนุญาตจากเจ้าที่เจ้าทางก่อน จึงจะเก็บได้ เมื่อได้สมุนไพรมาแล้วก็เตรียมไว้สำหรับประกอบเป็นยาต่อไป โดยต้องผ่านพิธีกรรมการปลุกเสกจากหม่อก่อน จึงจะนำไปบำบัดรักษาผู้ป่วยได้

5. การเตรียมตัวของหม่อ

กรณีที่หม่อจะต้องเดินทางไปบำบัดรักษาที่บ้านของผู้ป่วย ซึ่งอยู่ต่างหมู่บ้าน หม่ออาจเดินทางไปเองหรือญาติพี่น้องของผู้ป่วยมารับ แล้วแต่จะตกลงกัน ซึ่งหม่อต้องเตรียมอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาตามอาการของโรค เป็นต้นว่า ไปรักษาโรคเกี่ยวกับกระดูก ก็ต้องเตรียมน้ำมันสำหรับทาหรือนวด หรือรักษาโรคประจำเดือนไม่ปกติ ต้องเตรียมสมุนไพร เช่น ใบชะพลู รากต้นมะพร้าว รากต้นกล้วย เป็นต้น หม่อบางคนจะมีผู้ช่วยติดตามไปด้วย 1 คน เช่น เพื่อไปรักษาผู้ป่วยชายเวลาที่มีอาการทางจิต ซึ่งหม่อได้วินิจฉัยแล้วว่าถูกคุณ การบำบัดรักษาหม่อจะต้องไปพักอยู่ที่บ้านของผู้ป่วยหรือบ้านใกล้เคียง กับบ้านของผู้ป่วย เพื่อความสะดวกในการดูแลและบำบัดรักษาผู้ป่วยได้ใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องมีผู้ช่วย คือ ภรรยา เพื่อทำหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดชั้นหมากครุ การเตรียมสมุนไพร การจัดการเรื่องอาหารและเสื้อผ้า เพราะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการรักษาได้

6. การเตรียมตัวของผู้ป่วย

ผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดรักษาทั้งหมด อาจเดินทางมารับการบำบัดรักษาด้วยตนเอง หรือญาติพี่น้องเป็นผู้พามา ในกรณีที่ต้องพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านของหมอ ผู้ป่วยต้องจัดเตรียมเสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ยาสระผม เป็นต้น และอาจมีญาติพี่น้อง 1 คน เพื่อคอยช่วยเหลือผู้ป่วย ดูแลเรื่องอาหาร เสื้อผ้า และประสานงานกับหมอ

ย

ย

ย

ย ย า ทา

ย

ย

ย

่ว่านทางจระเข้

เป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่งที่ใช้รักษาโรค

สารบัญเนื้อหา

1. ยารักษาโรค
2. บรรณานุกรม
3. แหล่งข้อมูลอื่น
4. หมวดหมู

การรักษาแผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิด เช่น ปลาฉิ้งฉ้าง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักษ์ (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนจา (ปลาสิงโต) เม่นทะเล แมงกระพุนไฟ โดยการนำปูนที่อยู่ในว่านทางจระเข้ มาทาตรงบริเวณที่ถูกปลา หรือสัตว์ทะเลที่มีพิษ จะช่วยบรรเทาอาการปวดแสบปวดร้อนได้

บรรณานุกรม

อรุณรัตน์ย สรรเพ็ชร. การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต. ปรินูญานินพนธ์ ศศ.ม. สงขลา :

ย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541 ภายเอกสาร.ย

หมวดหมู

ชาวเล/ยาสมุนไพร

ย

ยาเส้น (ยาจุน)ย

เป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่งที่ใช้รักษาโรค

สารบัญเนื้อหา

1. ยารักษาโรค
2. บรรณานุกรม
3. แหล่งข้อมูลอื่น
4. หมวดหมู

การรักษาแผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิดย เช่น ปลาจิ้งมีอง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักซ์ (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนรา (ปลาสิงโต) เม่นทะเล แมงกระพุนไฟ โดยเอายาเส้น (ยาฉุน) ชูบน้ำให้เปียกชุ่ม แล้วบีบเอาเฉพาะน้ำทาลงบริเวณที่ถูกปลาหรือสัตว์ทะเลที่มีพิษ

บรรณานุกรมย

อรุณรัตน์ย สรรเพ็ชร. การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา :

ย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541 ถ่ายเอกสาร.ย

หมวดหมู

ชาวเล/ยาสมุนไพโร

ใบสมสัย (สาบเสื่อ)

เป็นพืชสมุนไพโรชนิดหนึ่งที่ใช้รักษาโรค

สารบัญเนื้อหา

1. ยารักษาโรค
2. บรรณานุกรม
3. แหล่งข้อมูลอื่น
4. หมวดหมู

การรักษาแผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิดย เช่น ปลาจิ้งมีอง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักซ์ (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนรา (ปลาสิงโต) เม่นทะเล แมงกระพุนไฟ โดยนำใบสมสัย (สาบเสื่อ) มาชยกับปูนกินหมาก แล้วทาบริเวณที่ถูกปลาหรือสัตว์ทะเลที่มีพิษ

บรรณานุกรมย

อรุณรัตน์ย สรรเพ็ชร. การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา :

ย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541 ถ่ายเอกสาร.ย

หมวดหมู

ชาวเล/ยาสมุนไพโร

น้ำตาลทรายแดง

เป็นสมุนไพโรชนิดหนึ่งที่ใช้รักษาโรค

สารบัญเนื้อหา

1. ยารักษาโรค
2. บรรณานุกรม
3. แหล่งข้อมูลอื่น
4. หมวดหฺมู

การรักษาผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิดย เช่น ปลาจิ้งมีอง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักษั (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนรา (ปลาสิงโต) เม่นทะเล แมงกระพุนไฟ โดยนำน้ำตาลทรายแดงละลายกับน้ำย แล้วทาบริเวณที่ถูกปลาหรือสัตว์ทะเลที่มีพิษ

บรรณานุกรมย

อรุณรัตน์ย สรรเพ็ชร. การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา :

ย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541 ถ่ายเอกสาร.ย

หมวดหฺมู

ชาวเล/ยาสมุนไพโร

น้ำยาเส้น (ยาจูน)ย ผสมกับน้ำมะนาว

เป็นสมุนไพโรชนิดหนึ่งที่ใช้รักษาโรค

สารบัญเนื้อหา

1. ยารักษาโรค
2. บรรณานุกรม
3. แหล่งข้อมูลอื่น
4. หมวดหฺมู

ย

ย

การรักษาผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิดย เช่น ปลาจิ้งมีอง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักษั (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนรา (ปลาสิงโต) เม่นทะเล แมงกระพุนไฟ โดยการนำน้ำยาเส้นย (ยาจูน) ผสมกับน้ำมะนาว

ย มาทาตรงบริเวณที่ถูกพิษปลา หรือสัตว์ทะเลบางชนิด จะช่วยบรรเทาอาการปวดแสบปวดร้อนได้

บรรณานุกรมย

อรุณรัตน์ย สรรเพ็ชร. การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา :

ย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541 ถ่ายเอกสาร.ย

หมวดหฺมู

ชาวเล/ยาสมุนไพรร

ย

ย

แผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิด เช่น ปลาฉิ่งมือง (ปลากะเบน) ปลามิ้นหลัง (ปลาดุกทะเล) โปะยักษ์ (ปลากะรังหัวโขน) โปะโนรา (ปลาลิงโต) เม่นทะเล แมงกระพรุนไฟ

มูลปลาดุกทะเล

ผักบุ้งทะเลตำเอาเฉพาะน้ำ

โรคผิวหนัง

มะพร้าวขูด ใบชุมเห็ด และสุพรรณ (ยารักษาโรคผิวหนัง สีเหลือง กลิ่นแรง) นำมาตำรวมกันย

เมล็ดกาแฟ ตำให้ละเอียด ใบตำลึงตำให้ละเอียดคั้นเอาเฉพาะน้ำ ถ่านไฟตำให้ละเอียดละลายด้วยน้ำมันมะพร้าว ข่าตำให้ละเอียดแล้วห่อผ้า ไบมะระตำให้ละเอียดคั้นเอาเฉพาะน้ำ ใบขนุน (เฉพาะที่หลังไตโคนต้น) เฝাজนเป็นขี้เถ้า ขมิ้นตำให้ละเอียดละลายกับน้ำมันมะพร้าวให้เข้ากัน และหมากพลู เคี้ยวเอาเฉพาะน้ำ ใช้ทำบำบัดรักษาโรคผิวหนัง เช่น หิด กลาก และเกลื้อน เป็นต้น ให้ทาบริเวณที่เป็นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งอาการทุเลาลง

โรคท้องเสีย

ใบลูกขำ (กำขำ) เคี้ยวหรือบดให้ละเอียด ใช้ทาท้องของผู้ป่วย เพื่อบำบัดรักษาอาการท้องเสีย

แผลไฟไหม้น้ำร้อนลวก

ขมิ้นตำให้ละเอียดละลายกับน้ำมันมะพร้าวเคี้ยวไฟตั้งไว้ให้เย็น น้ำปลาหรือซีอิ้ว น้ำมันมะพร้าวละลายกับปูน (กินหมาก) น้ำฝน น้ำมันหมู วนจากว่านหางจระเข้ และน้ำปลาหรือน้ำซีอิ้วผสมกับนมขันทวน ใช้ทำบำบัดรักษาบาดแผลไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก ให้ทาวันละ 2-3 ครั้ง จนกระทั่งแผลแห้ง แม้ว่าแผลจะแห้งแล้วก็ให้ทาไปเรื่อย ๆ จนกว่าแผลจะหายสนิท

ไอ

ปูน (กินหมาก) สีสียัด พลู และน้ำมันาว ละลายให้เข้ากัน กระเทียมเผาไฟขยี้ให้พอแตก หมากพลูเคี้ยวให้ละเอียด ยอดม้าม (สาบเสือ) ปูน (กินหมาก) และสีสียัด ขยี้ในฝ่ามือให้ละเอียด ใบรำพง (ใบลำโพง) ปูน (กินหมาก) และสีสียัด ละลายกับน้ำ หมากพลูเคี้ยวเอาเฉพาะน้ำละลายกับสีสียัด และกำยานแช่ในน้ำล้างขาวสาร ให้ทาคอ และทั่วร่างกาย บำบัดรักษาอาการไอ ในการทำให้ไอนี้ขี้ นึ่งกลาง และนึ่งวาง โดยหยิบมาทาที่กระหม่อม 3 ครั้ง ทาคอและทั่วร่างกาย 3 ครั้ง

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในผู้หญิง

รังบวบ กะลามะพร้าว และผ้าสีดำ เฝารวมกัน ใช้ทำบำบัดรักษาโรคของผู้หญิงที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ โดยทาที่ท้องน้อย ให้ทาทุกวันและทาในช่วงเย็น ๆ เชื่อว่าถ้ารีบรักษาตั้งแต่เริ่มโรคจะหาย

ไข้หวัด

ใบหน่อดอกขาว (ใบสาบเสือ) และปูน (กินหมาก) ขยี้รวมกัน ใบเหม็ด และปูน (กินหมาก) ขยี้รวมกัน ใช้ทำบำบัดรักษาไข้หวัด โดยทาคอและทั่วร่างกาย ให้ทาทุกวันจนอาการไข้หายดี

ปวดบริเวณที่ถูกกัดต่อย

วุ้นของว่านหางจระเข้ ยอดต้นลิ้นดำตะไคร้ (กล้วยไม้ป่า) ผสมน้ำเล็กน้อย ตำให้ละเอียด และน้ำมันมะพร้าว ใช้ทำบำบัดรักษาอาการปวดบริเวณที่ถูกผึ้งหรือตะขาบกัดต่อย ให้ทาจนอาการปวดทุเลาลง

อาการหอบ

ใบรำพง (ใบลำโพง) ขยี้ให้ละเอียด กายานแช่กับน้ำข้าวข้าว ใช้ทำบำบัดรักษาโรคหอบ โดยใช้ยาทาให้ทั่วร่างกาย โดยเฉพาะบริเวณใบหู งามมือ และงามเท้า ให้หายมากกว่าบริเวณอื่น และให้ทาในขณะที่มีอาการหอบ

โรคเรื้อรัง

เปลือกต้นเหียงฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำ รากต้นกาบะ (ต้นเหมร ภูเก็ต เรียกว่า ต้น มงคร กรุงเทพฯ เรียกว่า ต้น โพรกพรอง) รุมควันก่ายาน แล้วฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำ ใช้ทำบำบัดรักษาโรคเรื้อรัง ให้หายบริเวณที่เป็นจนกระทั่งแผลแห้ง

โรคตาแดง

น้ำลายถ่มใส่ฝ่ามือแล้วถูทั้งสองมือ น้ำเกลือ น้ำปัสสาวะตัวเอง เปลือกต้นไม้ป่าทุกชนิดฝนกับหินให้เป็นผง ใช้ทาที่ตา บำบัดรักษาโรคตาแดง

ลมพิษ

ขี้เถ้าละลายน้ำ เกลือละลายน้ำ ใช้ทำบำบัดรักษาลมพิษ ให้ใช้ยาทาทั่วร่างกาย จนกระทั่งอาการบวมทุเลาลง

โรคทางเดินปัสสาวะ

ขนเม่นทะเลฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำมะนาวและสารส้ม ทั้งให้ตกตะกอน เอาเฉพาะน้ำขุ่น ใช้ทาบริเวณอวัยวะเพศของผู้ชาย บำบัดรักษาโรคทางเดินปัสสาวะไม่ปกติ ให้ทาไปเรื่อย ๆ จนกว่าอาการจะทุเลาลง

อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และแน่นท้อง

ขมิ้น ปูน (กินหมาก) และหมาก เคี้ยวเอาเฉพาะน้ำ ขี้เถ้าจากเตาหุงข้าว โดยใช้ขี้เถ้าหัวแม่มือ นิ้วกลาง และนิ้วนาง หยิบใส่ในมือซ้าย 3 ครั้ง ใช้น้ำมันก๊าดเล็กน้อยละลายให้เข้ากัน และหมากพลู่เคี้ยวเอาเฉพาะน้ำ ใช้ทาที่หลังและทาที่ท้องของผู้ป่วย บำบัดรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และแน่นท้อง

โรคคางทูม

ครามละลายน้ำ และปูน (กินหมาก) ละลายน้ำ ใช้ทำบำบัดรักษาโรคคางทูม ให้หายบริเวณที่เป็นคางทูม วันละ 2 ครั้ง คือ ตอนเช้าและตอนเย็นให้ทาจนกระทั่งอาการบวมทุเลาลง

โรคอีสุกอีใส

หัวกะทิจากมะพร้าว ใบกาฝากกับข้าวสารตำให้ละเอียด และแกนข้าวโพดเผาแช่น้ำ ใช้ทำบำบัดรักษาอีสุกอีใส (ไข้หัด) โดยเอายาทาให้ทั่วร่างกายผู้ป่วยเพื่อให้ตุ่มอีสุกอีใสออกมาให้หมด

ของมีคม

น้ำยาเส้น (ยาจุน) ใบสุกใส (สาบเสือ) ขี้กับปูน (กินหมาก) เขม่าไฟกับเกลือละลายน้ำเล็กน้อย และน้ำมันมะพร้าว ใช้ทาเพื่อสมานแผลที่ฉีกขาดจากของมีคม

ระดูขาว

หมากพลู่เคี้ยวให้ละเอียดเอาเฉพาะน้ำหมาก กระจกหมึกฝนละลายกับสารส้ม ใช้ทาที่ท้องน้อย และช่องคลอด วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน บำบัดรักษาอาการระดูขาวไม่ปกติ

ย

โรคพยาธิในเด็ก

ยาเส้น (ยาจุน) เมาจนเป็นขี้เถ้าละลายกับน้ำมันก๊าด ใบและลูกหวาดตำให้ละเอียด ยาเส้น (ยาจุน) ตำกับกระเทียม ปูน (กินหมาก) ตำรวมกันในกะลามะพร้าว ใช้ทาที่คอและท้องเด็ก ให้หายในตอนกลางคืน ใช้บำบัดรักษาโรคพยาธิในเด็ก

อาการบวม

เปลือกต้นมะขาม โดยใช้ขวานสับจากต้น มาฝนละลายน้ำ และผักเสี้ยนผี ตำให้ละเอียด คั้นเอาเฉพาะน้ำ ใช้ทาทั่วร่างกาย บำบัดรักษาอาการรวม

เลือดกำเดา

ใบพลู ชี้ให้พอแตก ใช้ทาบริเวณใต้จมูก เพื่อระงับเลือดกำเดา

การพอก

อาการเจ็บปวดบริเวณที่ถูกพิษ

ใบสมสัย (สาบเสือ) ย่างไฟพอเหี่ยว บาจัน (กะปิ) เครื่องแกงเผ็ด ยอดตำลึงตำพอแตกใบพอง (หนุมานพอง) ตำให้ละเอียดผสมสุราขาว เห็นทุกชนิดตำให้ละเอียด พริกแห้ง บาจัน (กะปิ) ปลาย่าง หอม กระเทียม ตำรวมกันให้ละเอียด และปลูม ตำกับบาจัน (กะปิ) เป็นต้น พอกบริเวณที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิด ให้พอกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งอาการเจ็บปวดทุเลาลง

โรคผิวหนัง

มันของปลูม พอกผิวจะทำให้ผิวดอกโดยไม่เปียก ใบพลูลุนไฟพอเหี่ยวชี้ให้ละเอียด หญ้าไมยราบตำให้ละเอียด เป็นต้น ใช้พอกบริเวณที่เป็นโรคผิวหนัง เช่น หิด กลาก เกื้อน เป็นต้น ให้พอกทุกวันจนหายดี

ท้องเสีย

ใบลำซำ (กำขำ) เคี้ยวหรือบดให้ละเอียด ใช้พอกที่กระหม่อมของผู้ป่วย บำบัดรักษาอาการท้องเสีย

สุนัขบ้ากัด

ใบมะรุม ปูน (กินหมาก) ตำรวมกัน ใบพริกชี้หนูผสมน้ำเล็กน้อยตำให้ละเอียด เป็นต้น ใช้พอกบริเวณที่ถูกสุนัขบ้ากัด ให้พอกอยู่ประมาณ 3 วัน

ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

ทรายละเอียดจากชายทะเลแช่น้ำประมาณ 10 นาที ใช้พอกบริเวณที่ถูกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ให้พอกทิ้งไว้จนกว่าจะหายปวด

เจ็บ

ใบนุ่น ขมิ้น และข้าวสาร 7 เม็ด ตำรวมกันให้ละเอียด ใช้พอกบริเวณที่เป็นเจ็บ ให้พอกทุกวันจนกระทั่งแผลแห้ง

รอบเดือนไม่ปกติ

ใบนุ่น เอามาขยำหรือตำให้พอแตก แล้วแช่น้ำ ใช้พอกไว้บนศีรษะของผู้ป่วย รักษาโรครอบเดือนไม่ปกติ

อาการปวดบริเวณที่ถูกกัดต่อย

เม็ดมะขามฝนละลายน้ำเล็กน้อย ใช้พอกบริเวณที่ถูกผึ้ง ตะขาบ กัดต่อย ให้พอกจนกว่าอาการปวดจะทุเลาลง

รักษาไข้หวัด

ยอดเบา (พืชที่บ้านชนิดหนึ่ง) ตำให้ละเอียด ละลายกับน้ำเล็กน้อย ขยำให้เป็นเมือก ทิ้งไว้ประมาณ 15 นาที ใบพริกชี้หนูและข้าวสาร ตำให้ละเอียด ใบหญ้าคาตำให้ละเอียด ยอดหวาด (ยอดสะหวาด) กับข้าวสาร 7 เม็ด แช่น้ำจนพอง ตำให้ละเอียด เป็นต้น ใช้พอกกระหม่อมเด็ก รักษาไข้หวัด การพอกต้องให้เป็นวงกลม และเว้นให้เป็นรูไว้ตรงกลางกระหม่อม

อาการตกเลือด

ใบหนาด ลนไฟแล้วต้ม ใช้พอกบนศีรษะของผู้ป่วยหญิงที่มีอาการตกเลือด ให้พอกไว้ทั้งกลางวันและกลางคืน

เป็นลม

ต้นหัววาว (กระแตไต่ไม้) ตากน้ำค้าง หรือแช่น้ำไว้หนึ่งคืน จากนั้นตำให้ละเอียด ใช้พอกศีรษะของผู้ป่วยที่เป็นลม

ข้อที่เจ็บ

ใบพลับพลึงทะเล 3 ใบ ผ่าเป็น 2 ซีก เอาเข็มเย็บผ้าเจาะใบพลับพลึงให้เป็นรูทั่วทั้งใบ ลนไฟจนน้ำจากใบพลับพลึงไหล ใช้พอกบริเวณข้อที่เจ็บ

ย

การรมควัน

บาดแผลที่ถูกพิษ

ใบหาระบิน (สาบเสือ) ใบมะขาม มูลกระบือแห้ง อะโกบาห้าย (กัลปังหา) เขาควายนำมาฝน และใบกาหยี่เล เป็นต้น โดยเอาสมุนไพรดังกล่าวมาสูมไฟแล้วเอาบริเวณบาดแผลที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิด รมควัน

โรคผิวหนัง

ใบชะล้า (ชะะ) สูมไฟ หรือต้มน้ำฝากต้มน้ำให้เดือด ใช้รมควันรักษาโรคผิวหนัง

อาการเจ็บปวดจากแมลงกัดต่อย

กิ่งไม้แห้งสูมไฟ ให้ผู้ป่วยนอนบนแคร่ที่ควนไฟสามารถทะลุผ่านได้ โดยให้ผู้ป่วยสวมเสื้อผ้าให้น้อยชิ้น ให้ทำจนกว่าอาการปวดทุเลาลงเป็นการบำบัดรักษาอาการเจ็บปวดจากแมลงมีพิษกัดต่อย

โรคริดสีดวงทวาร

หัวอุตพิด ใบลำโพง และเศษถัวยกระเบื้อง ตำรวมกันพอแหลก สูมไฟ แล้วทำกระบอไม้ใผ่ ใ้คนเป็นริดสีดวงทวารนั่งให้ตรงรูกระบอไม้ใผ่ให้ควนขึ้นไปทางรูกระบอ เป็นการบำบัดรักษาโรคริดสีดวงทวาร

การแช่

ถูกพิษ

ใบมะขามต้มพออุ่น กล้วยเรือบิน (สาบเสือ) ต้มน้ำ ใบมะเขือหอมต้มพออุ่น และใบกาหยี่เลต้มพออุ่น เป็นต้น เอาบริเวณที่ถูกพิษปลาหรือสัตว์ทะเลบางชนิด แช่น้ำต้มสมุนไพร

การพ่น

กลากหรือเกลื้อน

ผลอ่อนของมะพร้าวเคี้ยวพร้อมหมากพลู ยาเส้น (ยาฉุน) ปูน (กินหมาก) และสีเสียด เคี้ยวรวมกัน ก่อนพ่นยาต้องขูดบริเวณที่เป็นกลากหรือเกลื้อนให้เลือดซึม จึงพ่นยาลงไป ให้พ่นจนกระทั่งหายดี จึงหยุดทำ

ย

ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

ข้าวสารเคี้ยวให้ละเอียด พ่นบริเวณที่ถูกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ให้พ่นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหายปวดและหายแสบ

เริ่ม

ยอดกำ (พืชพื้นบ้านชนิดหนึ่ง) เคี้ยวพร้อมหมากพลูให้ละเอียด หัวจุกพร้าว (ส่วนหัวของผลมะพร้าว) เคี้ยวพร้อมหมากพลูให้ละเอียด แล้วพ่นบริเวณที่เป็นเริ่มให้พ่นวันละ 3 ครั้ง คือ เช้า เที่ยง และเย็น

การอาบ

โรคผิวหนัง

ใบมะขามและใบขนุน ต้มรวมกันชานหนึ่ง น้ำเค็มอีกชานหนึ่ง ทั้ง 2 ชาน ใช้อาบรักษาโรคผิวหนัง เช่น หิด กลาก และเกลื้อน เป็นต้น

ไข้หวัด

ใบหญ้าคา ต้มน้ำทิ้งไว้ให้อุ่น ใช้อาบรักษาไข้หวัด

การกิน

ท้องเสีย

ใบยาหมู (ฝรั่ง) เปลือกต้นตัดมือ (หูกวาง) ต้มใส่เกลือเล็กน้อย ให้ผู้ป่วยกินรักษาอาการท้องเสีย

ใบยาหมู (ฝรั่ง) และยอดพุทฺธ ยอดกาหย้ (ยอดมะม่วงหิมพานต์) ดอกโกกวาง ใบลูกขำ (กำขำ) และเปลือกต้นมะขามสด เป็นต้น ใช้เคี้ยวกินดิบ ๆ รักษาอาการท้องเสีย

โรคของชายที่เกิดจากเพศสัมพันธ์

ขนมมูล (ขนมทะเล) ฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำมะนาว หญ้าเกรย (หญ้าเจ้าชู้) รากมะละกอ สารส้ม หญ้างับ (หญ้าไมยราบ) และหัวสับปะรด ต้มน้ำให้ผู้ป่วยกินวันละ 3 เวลา หลังอาหาร และกลัวย่น้ำว่าทั้งลูกปอกเปลือกผ่าครึ่งใส่หางจิ้งจกประกบให้สนิท กินก่อนอาหาร ให้กินทุกวัน จนกระทั่งหาย ใช้บำบัดรักษาโรคของชายที่เกิดจากเพศสัมพันธ์

ไข้หวัด

ยอดยาหมู (ฝรั่ง) เคี้ยวกินดิบ ๆ บำบัดรักษาไข้หวัด

ว่านหนวดเสือ รากขี้กา และหัวหญ้าเขียวหมู ตำรวมกัน ต้มนานสามสุญ แขน้ำให้ผู้ป่วยกินวันละ 3 เวลา หลังอาหาร ให้กินจนกระทั่งไข้หวัดหายดี

หอบ

มดแดงทั้งรัง ตั้งไฟให้ไหม้เล็กน้อย ต้มกับน้ำให้เดือด กินวันละ 3 ครั้ง หอยแครงชนิดกลม หญ้าคาเล (หญ้าคาที่ขึ้นเฉพาะริมทะเล) ต้มน้ำ กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร และขี้ไก่ (สัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง) ย่างให้สุก แล้วบดให้ละเอียดละลายกับสุราขาว น้ำผึ้งรวงหรือน้ำยาเส้น (ยาจุน) กินวันละ 3 ครั้ง ใช้บำบัดรักษาโรคหอบ

ลมพิษ

ขี้เถ่าละลายน้ำ ทิ้งให้ตกตะกอน ใช้กิน บำบัดรักษาลมพิษ

โรคทางเดินปัสสาวะไม่ปกติ

หญ้าคาและหญ้าไมยราบ เปลือกหอยในทะเลทุกชนิด ต้มน้ำ กินได้ตลอดเวลา หัวย่านัด (สับปะรด) รากลำเจียก (ป่านั่นทะเล) และผักขม (ผักโขม) ต้มกับสารส้ม กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร ขนเม่นทะเลฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำมะนาวและสารส้ม ทิ้งให้ตกตะกอน หอยเบี้ยแก่ (หอยเบี้ย) ฝนละลายกับน้ำ ทิ้งให้ตกตะกอน เอาเฉพาะน้ำใส กินได้ตลอดเวลา ผลจำมะตะ (สับปะรด) บำบัดรักษาโรคทางเดินปัสสาวะไม่ปกติ

โรคริดสีดวงทวาร

หญ้างับ (ไมยราบ) ทั้งต้น พ่าทะลายใจ และน้ำผึ้งรวง ต้มน้ำ กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร ใช้บำบัดรักษาโรคริดสีดวงทวาร

โรคความดันสูง

ต้มกาฝากสับให้เป็นชิ้น รมก่ายาน ว่านรามสูญ มะเขือพวงทั้งต้น ว่านทั้งต้นสับให้ละเอียด รมก่ายาน และใบขี้เหล็ก แช่น้ำ กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
ใบชะพลูต้มรวมกับเกลือ กินวันละ 3 ครั้ง บำบัดรักษาโรคความดันสูง

โรคเบาหวาน

ราก ต้น และใบของโหระพา ต้นอ้อ สับปนกัน รมก่ายาน แช่น้ำรวมกัน กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร เป็นยาดีตรากรโรคเบาหวาน

ระดูไม่ปกติ

หมากพลู เคี้ยวให้ละเอียด กินให้หมดทั้งน้ำทั้งชาน ใช้บำบัดรักษาโรคระดูไม่ปกติ

มือเท้าชาไม่มีแรง

สารส้มละลายกับน้ำ กินวันละ 1 ครั้ง

ถั่วเขียว กระทบตำให้ละเอียด และน้ำตาลทรายแดง ต้มรวมกัน กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร ใช้บำบัดรักษาอาการมือเท้าชาไม่มีแรง

เด็กมีพยาธิ

กระทบทุบพอบุบ ใบพลู และน้ำตาลทรายแดง ต้มรวมกัน ใบจำปา (ลำโพง) ย่างไฟตำรวมกับหมากพลู จนมีน้ำ ให้เด็กกินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
ใช้บำบัดรักษาเด็กมีพยาธิ

รอบเดือนไม่ปกติ

ใบชะพลู รากต้นมะพร้าว รากต้นหมาก รากต้นกล้วย เปลือกยาหนู (ฝรั่ง) ยอดยาหนู (ฝรั่ง) สารส้ม และน้ำตาลกรวด ต้มน้ำ ชিং ข่า และหัวกระทือ คองกับสุราขาว
รากต้นคานตะโปะหนู (พืชพื้นบ้านชนิดหนึ่ง) ซอยให้ละเอียด แลวดำรวมกับกระทียมและพริกไทยเอามาห่อด้วยหมากพลูให้ผู้ป่วยกิน วันละ 1 ครั้ง หลังอาหารเย็น
บำบัดรักษาโรครอบเดือนไม่ปกติ

เจ็บคอ

รากต้นหมอยุ่ เคี้ยวกินดิบ ๆ ตาเบ็ดที่ขึ้นสนิมเผาไฟให้แดง แช่น้ำ กินวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร บำบัดรักษาอาการเจ็บคอ

ลมบ้าหมู

ต้นยาปู (ต้นมันปู) และรากต้นเจ็ดชัน ต้มน้ำรวมกัน กินวันละ 3 ครั้ง บำบัดรักษาโรคลมบ้าหมู

ไม่มีแรง อ่อนเพลีย ตัวเหลือง

เนื้อเต่าทะเลมัดกับขิง ให้ผู้ป่วยกินเป็นประจำ บำบัดรักษาอาการไม่มีแรง อ่อนเพลีย และตัวเหลือง

อวัยวะเพศชายไม่แข็งตัว

อวัยวะเพศของเต่าทะเลตัวผู้ย่างไฟให้แห้ง คองกับสุรา หรือหางจิ้งจกคองกับสุราขาว กินวันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน บำบัดรักษาอวัยวะเพศชายไม่แข็งตัว

ปวดท้อง

กะลามะพร้าวตัวเมียเผาไฟให้เป็นถ่าน แช่น้ำ ใบพลูตำให้ละเอียดผสมกับสุรา น้ำตาลทรายแดงละลายกับสุราขาว และหญ้าเขียวหมูต้มน้ำ กินวันละ 3 ครั้ง
บำบัดรักษาอาการปวดท้อง

ย

ท้องผูก

มะขามเปียก ส้มเขียวหวาน ใบชุมเห็ด กินก่อนอาหาร บำบัดรักษาอาการท้องผูก

การบ้วน

ปวดฟัน

น้ำเค็ม เปลือกต้นกาหยูเลต้ม น้ำ หัวญ่าสอพง (เลา) ต้มกับเกลือ รากหรือใบของต้นแกมหมอบ (เหงือกปลาหมอ) ต้มจนน้ำเป็นสีเขียว รากต้นถั่วเล (ถั่วทะเล) ต้มน้ำ และรากต้นตาลโตนดต้มกับเกลือ ใช้น้ำบ้วนปากตอนเช้าหรือขณะที่ปวดฟัน

การดูด

ฟันที่เป็นรู

ยาเส้น (ยาจุน) ผสมกับเกลือ เกลือ ส้มควาย (ส้มแขก) หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนเม่นทะเล ฝนให้เป็นผงผสมกับเกลือและพริกไทยบ่นละลายให้เข้ากัน รากต้นตาลโตนดตำให้ละเอียด พริกไทยกับเกลือตำให้ละเอียด ตะไคร้กับเกลือตำให้ละเอียด กระดองหมีกฝนให้เป็นผงละลายกับน้ำมะนาวและเกลือ ใบชาบ้านดำ และกระดองหมีกฝนให้เป็นผงใช้อุดฟันที่เป็นรู ให้ทำซ้ำ ๆ กัน จนกระทั่งอาการทุเลา

เลือดกำเดาไหล

ใบพลู ม้วนแล้วอุดรูจมูก ระวังเลือดกำเดาไหล

ย

การล้าง

โรคตาแดง

ตาเบ็ดที่ใช้งานแล้ว แช่ในโอ่งน้ำ ตะปูเผาไฟให้ร้อน แช่ในโอ่งน้ำ และน้ำเกลือ บำบัดรักษาโรคตาแดง ใช้ล้างหน้าในตอนเช้าทุกวัน ให้ทำจนกระทั่งหาย

ระดูขาวไม่ปกติ

ให้ล้างแช่และล้างอวัยวะเพศในน้ำเค็มบริเวณที่มีปลากะเบนนาอาศัยอยู่มาก บำบัดรักษาอาการระดูขาวไม่ปกติ

การหยอด

โรคตาแดง

นํ้านมแม่ ใช้หยอดตา บำบัดรักษาโรคตาแดง

โรคหูน้ำหนวก

กระเทียมทุบให้พอแตกเคี่ยวกับน้ำมันมะพร้าว ตอนเคี่ยวให้เคี่ยวในผ้าหอย ลูกทองหลางฝนละลายกับน้ำ หยอดในหูของผู้ป่วย น้ำมันจันทน์หอม ใบลิ้นห่าน บีบเอาเฉพาะน้ำ ยอดตาลโตนดตำให้พอมันน้ำ หอมทุบพอแตกเคี่ยวกับน้ำมันมะพร้าว และใบต้นลิ้นด้าตะโดก (กล้วยไม้ป่า) ย่างไฟบีบน้ำ แล้วใช้หยอดหูของผู้ป่วย วันละหลาย ๆ ครั้ง บำบัดรักษาโรคหูน้ำหนวก

การประคบ

ท้องอืด ท้องเฟ้อ และแน่นท้อง

ข้าวสารกับเกลือ คั่วให้มีสีดำ แล้วห่อด้วยผ้า ใช้ประคบที่หน้าอกและชายโครงของผู้ป่วย ให้ทำไปเรื่อย ๆ จนอาการทุเลา บำบัดรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และแน่นท้อง

โรคตาแดง

ทรายชายทะเล ห่อผ้า ใช้ประคบตา บำบัดรักษาโรคตาแดง

ไขหวัด

ยดออ่อนของมะขาม ต้มให้อุ่นแล้วห่อผ้า ใช้ประคบร่างกายของผู้ป่วยเพื่อช่วยลดความร้อน บำบัดรักษาโรคไขหวัด

การหมัก

หมักผม

ใบน้อยหน่าตำให้ละเอียดผสมกับสุราขาว ใบน้อยหน่าตำให้ละเอียด และลูกเหม็นตำให้ละเอียด หมักผมทิ้งไว้ประมาณ 2 ชั่วโมง จึงล้างออกด้วยน้ำธรรมดาแล้วสระผม

การบำบัดรักษาด้วยจิตบำบัด

เป็นการบำบัดรักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ เช่น การปลุกเสก ท่องคาถา ทำน้ำมันต์ เข้าทรง บนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น การบำบัดรักษาด้วยวิธีเหล่านี้ สืบเนื่องมาจากชาวเลเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจาก โ ผีกินโ การบำบัดรักษาจึงต้องให้หมอปลุกเสกเพื่อขับไล่สิ่งไม่ดี หรือขับไล่ผีให้ออกจากร่างกายของผู้ป่วย หรือติดต่อกับวิญญาณเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วย

การบำบัดรักษาด้วยจิตบำบัดแบ่งได้ตามวิธีการรักษา ได้แก่ การปลุกเสกประกอบคาถา การปลุกเสกประกอบคาถาคบคู่กับการบีบนวดและทาน้ำมัน การเสกคาถาสำหรับสมุนไพรรักษา การทำน้ำมันต์ และการเข้าทรง ได้ดังนี้

1. การปลุกเสกประกอบคาถา

ชาวเลใช้การปลุกเสกประกอบคาถาเพื่อบำบัดรักษาโรคหลายประเภท เช่น บาดแผล แผลงมีพิษกัดต่อย ปวดประจำเดือน ปวดศีรษะ โรคผิวหนัง ปวดท้อง ไข้ป่า ฝี และฟกช้ำ เป็นต้น โดยมีวิธีการบำบัดรักษา ดังนี้

ถูกพิษปลา หรือสัตว์ทะเลบางชนิด

ผู้ป่วยตั้งเขียนเพื่อขอรับการบำบัดรักษา หมอจะจัดหมากพลูให้ 1 คำ วางไว้ในเขียนเพื่อทิ้งสาเบต (สาเหตุที่เกิด) จากนั้นให้ผู้ป่วยนอนหงาย หมอจะนั่งอยู่เหนือศีรษะผู้ป่วยเพื่อเรียกพิษออกจากร่างกายเป็นระยะ เริ่มเรียกพิษด้วยการใช้มือซ้ายบีบไล่จากศีรษะลงไปยังปลายเท้า ส่วนมือขวาถือหมากพลู 1 คำ ซึ่งได้จัดไว้ในเขียน หมอจับที่ปลายเท้าของผู้ป่วย พร้อมท่องคาถา 3 จบ และเป่าที่แผล 3 ครั้ง เมื่อท่องคาถาครบ 3 จบ ให้ญาติผู้ป่วยซึ่งนั่งอยู่ปลายเท้าของผู้ป่วยรับหมากพลูจากหมอ ไปทิ้งในทะเลให้ไกลจากบ้าน และการรักษาผู้ถูกพิษปลา ผู้ป่วยจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าบ้าน ต่อรองอยู่นอกบ้าน เพราะมีความเชื่อว่าคนถูกพิษปลาจะถูกผีพลอยมา ทำให้คนอื่นซึ่งมีเคราะห์อาจจะได้รับเคราะห์เพิ่ม หมอจึงต้องทำพิธีบำบัดรักษาภายนอกบ้าน โดยผู้ป่วยต้องตั้งเขียนขอรับการบำบัดรักษา หมอจะรับเขียนไว้ แล้วอธิษฐานขอให้สิ่งที่ติดตามผู้ป่วยกลับไปและหมอจะเป็นผู้พาเขียนไปลอยน้ำที่บริเวณชายหาดด้วยตนเอง ส่วนคาถาในการปลุกเสกผู้ป่วยที่ถูกพิษปลา ว่าดังนี้ โ เฮ้ สมิละ อูติ อูกว่านูสะ บิลาปารีโ ท่องคาถา 3 จบ พร้อมทั้งใช้มือลูบแผลลงล่างและเป่าที่แผล 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จการบำบัดรักษา

ถูกแมลงมีพิษ

เช่น ผึ้ง ตะขาบ เป็นต้นกัดต่อย มีคาถาในการบำบัดรักษา ดังนี้ โ ระงับ โมระงับ นะโม ทายะ โอม ประสิทธิ์ กูและโ ท่องคาถาครบ 3 จบ พร้อมทั้งเป่าบริเวณที่มีอาการเจ็บ 3 ครั้ง เป็นการเรียกพิษออกจากร่างกาย หรือคาถา โ เฮ้ สมิละ อูติอูกว่า นูสะ บิลาปารีโ ท่องคาถา 3 จบ พร้อมทั้งใช้มือลูบร่างกายของผู้ป่วยจากหน้าออกลงปลายเท้าและเป่าที่แผล 3 ครั้ง

อาการปวดประจำเดือน

ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยจะนั่งหรือนอนก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก หมอจะใช้มือขวาที่ท้องน้อยแล้วลูบลงล่างพร้อมท่องคาถาว่า โ โตะใส กาไหน ตูลูต ยาสด โ ท่องคาถา 3 จบ พร้อมเป่าที่ท้องน้อย 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีการบำบัดรักษา

อาการปวดท้อง

ในการบำบัดรักษาจะให้ผู้ป่วยนอนหงาย หมอจะใช้หัวแม่มือขวาที่สะดือของผู้ป่วยพร้อมท่องคาถา ดังนี้ โ มึงอย่าอยู่ มึงไป มึงอย่าอยู่บ้านกู ถ้ามึงอยู่

กุมะฆ่ามิ่งโ เมื่อท้องคาถาครบ 3 จบ หมอจะใช้มือขวาบัดที่ขาทั้งสองข้างลงไปปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง ซึ่งจะใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3 วัน

อาการเท้าเพลิง

ในการบำบัดรักษาหมอจะให้ผู้ป่วยนั่งหรือนอนก็ได้ ซึ่งหมอจะท้องคาถา ดังนี้ โ เฮ่นำบา ซील่านา ฮะนะ ปาซัง นะตุ ละติ กิ่งงะตุ กูสะมิ่งดีโ ท้องคาถา 3 จบ แล้วจึงเป่าลงบริเวณที่เท้าเพลิง 3 ครั้ง ใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3-7 วัน

อาการปวดศีรษะ

ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยจะนั่งหรือนอนก็ได้ หมอจะใช้มือขวาบิบริเวณหน้าผากทางซ้ายของผู้ป่วยไปทางขวา พร้อมท้องคาถา 3 จบ คาถามีว่าดังนี้ โ นะสุญ โมสุญ เจ็บหัวทั้งมุม โมลสิทธิกุ ครูอาจารย์ สิทธิกุเอโยโ เมื่อท้องคาถาจบเป่าที่ศีรษะผู้ป่วย 3 ครั้ง จากนั้นหมอใช้นิ้วหัวแม่มือขวาแตะกลางเพดานปาก 1 ครั้ง และโคนพ่นกรามเข้าซ้าย 1 ครั้ง แล้วจึงเอานิ้วหัวแม่มือมาแตะหน้าผากผู้ป่วย พร้อมท้องคาถา 3 จบว่า โ มะทุ กูหลุด ยาหลัดโ จึงเป่าที่หน้าผากผู้ป่วย 3 ครั้ง การที่หมอใช้นิ้วแตะเพดานปาก เพื่อกันของไม่ดีไม่ให้เข้าสู่ผู้ป่วย เช่น ผีซัน เป็นต้น

ไขป้าง (ไขมาเลเรีย)

ในการบำบัดรักษาหมอจะให้ผู้ป่วยนอน โดยหมอนั่งอยู่ในระดับเดียวกับหน้าอกของผู้ป่วย แล้วท้องคาถาว่า โ นโม สุญ นะสุญ ให้หายด้วยสุญโ หมอจะท้องคาถาจนครบ 3 จบ แล้วจึงใช้มือปัดจากหน้าอกถึงปลายเท้าผู้ป่วย 3 ครั้ง ใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3-7 วัน

โรคพยาธิในเด็ก

ก่อนบำบัดรักษา หมอจะทำพิธีบูชาครู เป็นอันดับแรก จากนั้นหมอจะให้เด็กนั่งหรือนอนแล้วแตะสะดือ แล้วท้องคาถาพร้อมปัดรั้งความให้แก่ ซึ่งมีคาถาดังนี้ โ ครูหม้ออาจารย์ เตือนทอง เตือนเงิน ครูหม้ออาจารย์ช่วยบัดด้วยโ ท้องคาถา 3 จบ หมอเป่าที่ท้องเด็ก 3 ครั้ง ใช้ปูน (กินหมาก) วาดเป็นรูปกากบาท หลังจากนั้นใช้นิ้วหัวแม่มือขวากดลงที่ท้องเด็ก 3 ครั้ง จะบำบัดรักษาตอนกลางคืน ประมาณ 3 คืน

ผี

ในการบำบัดรักษาหมอจะให้ผู้ป่วยนั่งหรือนอน โดยหมอนั่งอยู่บริเวณเหนือแผลของผู้ป่วย แล้วท้องคาถาดังนี้ โ เฮ่นำบา ซील่านา ฮะนะ ปาซัง นะตุ ละติ กิ่งงะตุ กูสะมิ่งดีโ ท้องคาถาครบ 3 จบ แล้วเป่าที่แผล 3 ครั้ง จะท้องคาถาและปัดรั้งความจนแผลยุบใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3 วัน

โรคผิวหนัง

เช่น หิด กลาก และเกลื้อน เป็นต้น ให้ทำในขณะที่อาบน้ำ ซึ่งคาถามีดังนี้ โ มิ่งอย่าอยู่นะ มิ่งไปเสียนะโ ท้องคาถาครบ 3 จบ ใช้มือปัดตั้งแต่ศีรษะลงไปถึงปลายเท้า 3 ครั้ง

อาการฟกช้ำ

หมอเอาปูน (กินหมาก) ป้ายที่ใบจาก (ยาสูบ) วางไว้ใกล้ตัวหมอ ให้ผู้ป่วยนั่งหรือนอน หมอจะท้องคาถาดังนี้ โ เฮ่นำบา ซील่านา ฮะนะ ปาซัง นะตุ ละติ กิ่งงะตุ กูสะมิ่งดีโ ท้องคาถาครบ 3 จบ เป่าบริเวณที่ฟกช้ำ 3 ครั้ง จากนั้นเอาปูน (กินหมาก) ที่ป้ายไว้ในใบจาก (ยาสูบ) วาดเป็นรูปกากบาทบริเวณที่ฟกช้ำ ใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3 วัน

ห้ามเลือดที่ถูของมีคมบาด

การบำบัดรักษาทำได้โดยใช้มือหีบที่แผล พร้อมท้องคาถาดังนี้ โ ระวังเหอระวัง ไม่ระวัง ง่ายไม่ได้ ให้หยุดนะ ไม่หยุดไม่ได้ หยุดนะโ เมื่อท้องคาถาครบ 3 จบ จึงคลายมือที่หีบแผลออก เสร็จพิธีการบำบัดรักษา

2. การปัดรั้งความประกอบคาถาควบคู่กับการบิบนวดและทาน้ำมัน

อาการปวดศีรษะ

หมอใช้มือทั้งสองข้างบิบนวดบริเวณขมับของผู้ป่วย พร้อมท้องคาถาว่า โ บิสสิมินลา กูลังไวย บาเกะบาล่าโ ท้องคาถา 3 จบ เป่าบริเวณขมับผู้ป่วย 3 ครั้ง ให้ทำตอนเช้ามีด 1 ครั้ง และก่อนตะวันตกดิน 1 ครั้ง

หมอจะใช้มือทั้งสองข้างบีบนิ้วที่ท้ายทอยและคอของผู้ป่วยควบคู่กับการทอุงศาตา มีศาตาในการบำบัดรักษาว่า โ ค่ายู๋ อ๋ายู๋ ให้ไปโ เมื่อทอุงศาตาครบ 3 จบ หมอจะใช้มือลากมัดที่ขาผู้ป่วยลงไป 3 ครั้ง เพื่อเป็นการขับไล่ความเจ็บปวดให้ออกไปจากร่างกายของผู้ป่วย

ผู้ป่วยนั่งให้หมอบีบนิ้ว หมอใช้มือทั้งสองข้างบีบนิ้วที่ขมับของผู้ป่วย บีบเรื่อยลงมาถึงหน้าผาก ใช้นิ้วหัวแม่มือคลึงหน้าผากผู้ป่วย พร้อมทอุงศาตาว่า โ บิสมินลา สะและบุงัง ซาลาฮีนี ปานะ ปานะ บุงังฮาดู กะลึง ฮาลึง กิลึง กูสะมิงัดโ เมื่อทอุงศาตาครบ 3 จบ หมอจะเป่าที่ศีรษะของผู้ป่วย 3 ครั้ง

โรคเจ็บกระดูก และเจ็บตามข้อ

ในการบำบัดรักษาหมอจะใช้มือทั้งสองข้างบีบบริเวณที่เจ็บลงมาจนถึงปลายเท้าของผู้ป่วย พร้อมทอุงศาตา ซึ่งมีศาตาดังนี้ โ บิสมินลา ฮีกุละกิปี อันบูริก อันสะติ กูอันติ ตูต้ายัน ตงบาละ หมอดเ หมอดโ ทอุงศาตาจนครบ 3 จบ เป็นอันเสร็จพิธีบำบัดรักษา ส่วนคำว่า โ หมอด หมอดโ ในตอนท้ายของศาตามีความหมายว่าให้กลับไป เป็นการไล่ที่ที่ทำให้เจ็บออกจากร่างกายของผู้ป่วย

ในการบำบัดรักษาหมอจะให้ผู้ป่วยนอนหงาย จากนั้นหมอจะใช้เท้าขวาเหยียบบริเวณที่เจ็บ พร้อมทอุงศาตาดังนี้ โ มิงตอุงไป โไม่ไปโไม่ได้โ เมื่อทอุงศาตาครบ 3 จบ หมอจะใช้มือขวาบีบที่ขาทั้งสองข้างลงไปที่ปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง ใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3-7 วัน

อาการปวดเอว

ผู้ป่วยนั่งเหยียดขาทั้งสองข้างมาข้างหน้า เอามือทั้งสองข้างวางไว้ที่สะโพก กลั้นลมหายใจ พร้อมทอุงศาตาดังนี้ โ ปะโ เอามือตบที่สะโพกทั้งสองข้าง โ มะโ เอามือตบที่หน้าขาทั้งสองข้าง โ ฮโยโ เอามือตบที่หัวเข่าและข้อเท้า ซึ่งผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

อาการกล้ามเนื้ออักเสบ เคล็ดขัดยอก และเท้าแพลง

ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยจะนั่งหรือนอนก็ได้ หมอจะใช้น้ำมันมะพร้าวเคี่ยวทาบริเวณที่มีอาการเจ็บ และใช้มือทั้งสองข้างบีบนิ้ว พร้อมทอุงศาตาดังนี้ โ ให้นายแหละ ให้ไป อ๋ายู๋อู๋เลยโ หมอจะทอุงศาตา 3 จบ แล้วใช้มือขวาบีบจากหน้าอกลงไปที่ปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง เสร็จพิธีการบำบัดรักษา สำหรับมะพร้าวที่ใช้เคี่ยวเพื่อทำน้ำมันไว้ทา ใช้มะพร้าวสุกตัวเมีย และให้เคี่ยวน้ำมันในวันพฤหัสบดี เพราะเชื่อว่าจะทำให้ขลังและหายเร็วขึ้น

มดลูกแห้ง เข้าอุ้งรีว

สำหรับผู้หญิงที่คลอดบุตรใหม่ ๆ การบำบัดรักษาจะใช้การทอุงศาตาควบคู่กับการคัดท่อง และการอยู่ไฟ ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยตั้งเขียนขอให้หมอรักษา หมอทำพิธีบูชาครู และยกเขียนให้ครู พร้อมทั้งบอกกล่าวขอรักษา เริ่มบำบัดรักษาโดยให้ผู้ป่วยนอนหงาย หมอจะใช้เท้าข้างเดียวหรือสองข้างก็ได้ เหยียบที่หน้าขาของผู้ป่วยข้างซ้ายก่อน จะเหยียบก็ครั้งก็ได้ เสร็จแล้วจึงมาเหยียบที่หน้าขาข้างขวาของผู้ป่วย แล้วจึงให้ผู้ป่วยนั่งหมอบหลัง และเอวของผู้ป่วย จากนั้นหมอจะคัดที่ท้องน้อยของผู้ป่วยด้วยมือทั้งสองข้าง พร้อมทอุงศาตาว่า โ บิสมินลา ตาแวอาละ ตาแวมุฮัมหมัด ตาแวฮูญัย รอฮูลลอลัย บูกัตตุตาไวย ตูฮัดถูกะนา ตะไวยะตะแก ตะนอรูเงะ บูเกะตางี สาว ๆ รูบูเตะ บิวาตุฮัด ราฮิดู ฮูฮัด จะกานาบอย ตอยกีนาตาออบ อาตุอะนะฮิดู ตือดบัยบิมาบียตือด บิมาตุอะตะฮิดู กูสะมิงัดโ หมอจะทอุงศาตา 3 จบ พร้อมเป่าที่หมากพลุ ซึ่งผู้ป่วยได้จัดเตรียมไว้ 1 คำ 3 ครั้ง ให้ผู้ป่วยกิน ส่วนน้ำหมากที่เหลือเอามาที่ท้องน้อยของผู้ป่วย

3. การเสกศาตาสำหรับสมุนไพรมะพร้าว

โรคคางทูม

ให้ใช้ปูน (กินหมาก) ละลายกับน้ำ พร้อมทอุงศาตากับ 2 จบ ศาตาดังนี้ โ บิสมินลา บุกะตะ อันฮาตุบูกะลา บุกะตะ วันฮาตุ เดอามูกะ กะโลเดอาก ตางันกูกะจ้อด เดอากะจ้อด ฮือดือโ เมื่อทอุงศาตาครบ 2 จบ หมอจะเป่าที่สมุนไพรมะพร้าว 2 ครั้ง จากนั้นให้ผู้ป่วยทาสมุนไพรมะพร้าวบริเวณที่บวม ในการทำให้ทาลง ห้ามทาขึ้น เพราะเชื่อว่าถ้าทาขึ้นพิษจะวิ่งขึ้นบนทำให้การรักษาโรคไม่หาย การบำบัดรักษาจะใช้เวลาประมาณ 3 วัน

อาการไอ

เอาสมุนไพรมะพร้าวที่ใส่ไว้ในขวดแก้วใส่น้ำหมอบ หมอจะเสกศาตากับสมุนไพรมะพร้าว ซึ่งมีศาตาดังนี้ โ บิสมินลา ต๊ะฮาตา ต๊ะฮาฮา นีแหละหุบวย บาโต กูจิ กูลิ บาเกาะ กูสะมิงัดโ หมอจะทอุงศาตาจนครบ 3 จบ เป่าที่สมุนไพรมะพร้าว 3 ครั้ง จากนั้นจึงเอาสมุนไพรมะพร้าวทาคอ

โรคผิวหนัง

การบำบัดรักษาหมอจะเสกหมากพลุให้ 1 คำ โดยเสกศาตากับ ซึ่งศาตาดังนี้ โ นะโม พุทธโ ภควะโตโ เมื่อทอุงศาตาครบ 3 จบ หมอจะใช้มือปิดลากจนศีรษะลงไปที่ปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง จากนั้นให้ผู้ป่วยเคี้ยวหมากพลุที่เสกศาตาแล้ว หลังจากนั้นจึงเอาน้ำหมากพลุทาด้วย

อาการปวดท้องประจำเดือน

เอาสมุนไพรวางไว้ข้างหน้าหมอน หมอนจะทอศาคาถาดังนี้ โ บีสมินลา อมฟุรี คาฟูรี อูรีเกจิอูรี สะปะสะบูกัน กวาสาบูกัน กวาสาอากู กวาสาอัลละ สากิเยนอูรีเกจิ อูริบาสะ ปุลังบาเรียละ ปุลังบาละ บีปะเตอะอัลละโ เมื่อหมอนทอศาคาครบ 3 จบ เป่าลงบนสมุนไพร 3 ครั้ง จึงนำสมุนไพรมาบำบัดรักษาเป็นลำดับต่อไป

4. การทำน้ำมันต์

ไข้ทับระดู

ในการบำบัดรักษาหมอนจะทำพิธีบูชาครูอาจารย์เป็นอันดับแรก และบอกกล่าวครูอาจารย์เพื่อขอรักษา จากนั้นให้ผู้ป่วยนั่งหันหน้าเข้าหาหมอน ซึ่งหน้าหมอนมีชั้นน้ำมันต์วางอยู่ หมอนจะเสกศาคากำกับในน้ำมันต์ ดังนี้ โ โตะนองโตะซา โตะมุหา ครูหมอนอาจารย์ช่วยด้วย ไข้ผ้าดู ดูผ้าไข้ ครูหมอนอาจารย์ช่วยด้วยโ ทอศาคาครบ 3 จบ หมอนไข้ใบเฉียงพรว้า (กระดุกไก่ดำ) หรือใบเงินใบทอง 3 กิ่ง จุ่มน้ำในชั้นพรมศีระษะผู้ป่วย 3 ครั้ง ส่วนน้ำที่เหลือจากพรมศีระษะผู้ป่วยให้ญาติผู้ป่วยนำไปทิ้งหน้าบ้านหมอนให้หมด ใช้เวลาในการบำบัดรักษาประมาณ 3-7 วัน

5. การเข้าทรง

อาการทางจิต

ถ้าผู้ป่วยมีอาการทางจิตโดยไม่ทราบสาเหตุมาขอให้หมอนบำบัดรักษา หมอนจะให้ผู้ป่วยตั้งเขียนเพื่อขอรับการบำบัดรักษา ซึ่งในเขียนประกอบด้วย หมากพลู 3 คำ ใบจาก 3 มวน เทียน 1 เล่ม และข้าวสารที่คลุกขมิ้นจนเหลืองพอประมาณ มอบให้หมอน หมอนจะรับเขียนไว้นำไปบูชาครูและบอกกล่าวขออนุญาตรักษา ขั้นตอนการบำบัดรักษา หมอนจะให้ผู้ป่วยนอนหงาย หมอนจะหยิบข้าวสารมากำหนึ่ง ทอศาคากำกับที่ข้าวสาร 3 จบ จากนั้นหมอนจะขีดข้าวสารเริ่มตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง แล้วจึงหยิบหมากพลู 1 คำ ยาสูบใบจาก 1 มวน หมอนทอศาคากำกับ 3 จบ วางไว้ที่ฝ่าเท้าของผู้ป่วย หมอนจะประกอบพิธีเรียกผีให้ออกจากร่างกายของผู้ป่วยให้มาอยู่ในหมากพลูและยาสูบใบจากด้วยการทำสมาธิ และการทอศาคา 3 จบ จากนั้นให้ญาติของผู้ป่วยนำหมากพลูและใบจาก (ยาสูบ) ไปทิ้งในทะเลใหญ่ไกลบ้านมากที่สุด ในขณะที่บำบัดรักษาเขียนจะต้องติดอยู่ตลอดเวลา

อาการถูกคุณ หรือถูกผี

ผู้ป่วยจะตั้งเขียนขอรับการบำบัดรักษาจากหมอน ซึ่งในเขียนประกอบด้วย หมากพลู 3 คำ ใบจาก (ยาสูบ) 3 มวน กายานพอประมาณ และเทียน 1 เล่ม มามอบให้หมอนเพื่อขอให้หมอนรักษา หมอนจะรับไว้แล้วนำไปบูชาครู พร้อมบอกกล่าวครูเพื่อขอรักษาโรคให้ผู้ป่วย ขั้นตอนของการบำบัดรักษา หมอนจะจุดเทียนและเผากายาน จากนั้นทำสมาธิติดต่อกับวิญญาณครู เพื่อเชิญมาประทับทรง เมื่อครูมาประทับทรงแล้ว หมอนจะไม่รู้สึกตัว วิญญาณครูที่มาประทับทรงจะเป็นผู้บำบัดรักษาด้วยการปลุกเสกความประจบศาคา โดยที่ผู้ป่วยจะนอนหงาย ร่างทรงนั่งอยู่ระดับเดียวกับหน้าอกของผู้ป่วย และเริ่มปลุกเสกศีรษะมาถึงปลายเท้าของผู้ป่วย 3 ครั้ง พร้อมทอศาคา 3 จบ เสกน้ำมันต์ให้ดื่ม หรือเสกหมากพลูให้กิน วิญญาณครูจะใช้เวลาในการบำบัดรักษาผู้ป่วย 3-7 วัน จะบำบัดรักษาให้เฉพาะเวลาบ่ายและเวลาเย็นเท่านั้น

ผู้ป่วยตั้งเขียนขอรับการบำบัดรักษาจากหมอนซึ่งในเขียนประกอบด้วย หมากพลู 3 คำ ใบจาก (ยาสูบ) 3 มวน ยาเส้น 3 คำ เทียน 1 เล่ม ข้าวตอก 1 กำ กายานพอประมาณ และเงิน 200 บาท มอบให้หมอน หมอนจะรับเขียนไว้บูชาครู ขั้นตอนการบำบัดรักษา หมอนจะใช้ผ้าพันศีรษะ 1 ผืน (เป็นผ้าประจำตัวของหมอน เรียกว่าผ้ามัน) ใส่สร้อยลูกประคำ 3 เส้น แล้วเริ่มบูชาครู โดยการจุดเทียนและเผากายานบอกกล่าวครูคือโตะตาหมี จากนั้นจึงให้ผู้ป่วยนอนหงาย เอาหมากพลู 1 คำ ใบจาก 1 มวน และยาเส้น 1 คำ จากในเขียนวางไว้ที่ฝ่าเท้าของผู้ป่วย เริ่มบำบัดรักษาโดยทำสมาธิติดต่อกับครู เพื่อให้รู้ว่าผู้ป่วยถูกผีตนใดกระทำ จากนั้นใช้ใบเฉียงพรว้า (กระดุกไก่ดำ) ปลุกเสกศีรษะลงไปถึงปลายเท้าของผู้ป่วย พร้อมทอศาคาดังนี้ โ บีสมินลา อะสัน อันอันอะละ ปูกันกวาสาอะกู กวาสาอะเกากันกัน อินสันตัน ว้าบาและ บีปะเตอะอัลละโ เมื่อทอศาคาครบ 3 จบ และปลุกเสกครบ 3 ครั้ง หมอนจะหยิบหมากพลู ใบจาก (ยาสูบ) และยาเส้น จากฝ่าเท้าของผู้ป่วย ให้ญาติของผู้ป่วยนำไปทิ้งในทะเลหรือในป่า ให้ไกลจากบ้านมากที่สุด เมื่อทิ้งแล้วห้ามหันกลับไปมอง เพราะเชื่อว่าถ้าหันกลับไปมองผีจะตามกลับมาถึงผู้ป่วยอีก และถ้าผู้ป่วยมีอาการหนักมากถึงขั้นเพ้อ พูดจาไม่รู้เรื่อง ไม่รู้สึกตัว ตอนตั้งเขียนให้เพิ่มด้ายดิบ 1 กำ และหัวโพล 1 หัว การบำบัดรักษานอกจากจะปลุกเสกความประจบศาคาแล้ว หมอนจะทำน้ำปูและให้ผู้ป่วยอาบ ในการทำน้ำปูและจะประกอบด้วย มะกรูด 3 ลูก มะนาว 3 ลูก ยานสะบ้าพอประมาณ และเข็มเย็บผ้า 1 เล่ม เอาของทั้งหมดใส่ในน้ำ พร้อมทอศาคาดังนี้ โ บีสมินลา ยินบารอเอ เฮสะราเอ มินกะเอโ ทอศาคา 3 จบ พร้อมกันนั้นหมอนจะเสกหมากพลูให้กิน 3 คำ และเสกด้ายดิบผูกข้อมือหรือผูกแขนให้ผู้ป่วย ถ้าหากผู้ป่วยอาบน้ำปูและแล้วอาการยังไม่ดีขึ้น ให้เอาหัวโพลที่ผู้ป่วยตั้งเขียนมาตำให้ละเอียดหมอนจะทอศาคากำกับ แล้วทาทิ้งที่ฝ่าเท้าของผู้ป่วย จากนั้นหมอนจะถามผีที่สิงผู้ป่วยว่าใครใช้ให้มา มาทำอะไร หมอนจะถามจนได้คำตอบที่พอใจจึงประกอบพิธีปลุกเสกความประจบศาคาเพื่อขับไล่ผีให้ออกไป

ย

ย

การบำบัดรักษาด้วยกายบำบัด

การประคบ

อาการฟกช้ำ

จะใช้ผ้าอุ่นเป็นก้อนกลม จ่อไว้ที่ปาก แล้วเป่าลงไปผ้า นำผ้ามาประคบบริเวณที่ฟกช้ำหลาย ๆ ครั้ง จนอาการช้ำทุเลาลง

สตรีที่คลอดบุตรใหม่ ๆ มดลูกเข้าอู่และแผลแห้งเร็ว

ให้ใช้น้ำอุ่นใส่ขวดประคบที่ท้องน้อย หรือเอาหินเป็นก้อนเผาไฟ แล้วนำมาห่อผ้าประคบที่ท้องน้อย จะช่วยให้เลือดเสียที่คั่งค้างไหลออกมาหมด

ปวดท้องประจำเดือน

ให้ใช้น้ำอุ่นใส่ขวดประคบที่ท้องน้อยหลาย ๆ ครั้ง หรือทำจุนรู้อาการทุเลาลง

การบีบนิ้ว

เป็นลมหมดสติ

ให้บีบนิ้วเส้นเอ็นบริเวณขาและน่องของผู้ป่วย โดยนิ้วจากขาลงไปถึงปลายเท้า บีบนิ้วบริเวณท้ายทอย บีบนิ้วเส้นที่ข้างคอทั้งสองข้าง และบีบนิ้วเส้นบริเวณใต้รักแร้ ให้บีบนิ้วเรื่อยมาจนถึงหลัง และฝ่าเท้าของผู้ป่วย ให้บีบนิ้วซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จะช่วยให้ผู้ป่วยมีสติ

ย

ปวดศีรษะ

ให้บีบนิ้วที่บริเวณขมับและหน้าผากของผู้ป่วย ตลอดจนบีบนิ้วที่ท้ายทอย ต้นคอและหัวไหล่ ให้บีบนิ้วซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง จนอาการดีขึ้น

ปวดฟัน

สามารถใช้การบีบนิ้วได้ โดยบีบนิ้วเส้นที่มีมือ ถ้าหากปวดฟันข้างซ้ายให้บีบเส้นที่มีมือข้างขวาระหว่างหัวแม่มือกับนิ้วชี้ และหากปวดฟันข้างขวาให้บีบมือข้างซ้ายบริเวณเดียวกัน

อาการเจ็บในกระดูก

หมอจะบีบนิ้วด้วยมือทั้งสองข้าง โดยเริ่มบีบนิ้วจากบริเวณที่เจ็บเรื่อยมาจนถึงปลายเท้าของผู้ป่วย ให้บีบนิ้วซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง จนอาการดีขึ้น

การบีบนิ้วและทาน้ำมัน

อาการบวม เส้นตึง และปวดเอว ปวดหลัง

จะใช้น้ำมันมะพร้าวเคี่ยว หรือน้ำมันงาทาบริเวณที่บวม โดยหมอจะใช้มือทั้งสองข้างจับเส้นที่บวมหรือตึง และบริเวณเอวหรือหลัง ย บีบนิ้วลงมาถึงปลายเท้า หมอจะจับเส้นและบีบนิ้วสลับกับการทาน้ำมันซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง

เท้าแพลง

หมอจะบีบนิ้วและทาน้ำมันมะพร้าวเคี่ยว โดยเริ่มทาน้ำมันและบีบเท้าที่แพลงด้วยมือทั้งสองข้าง บีบนิ้วลงไปเรื่อย ๆ จนถึงปลายเท้า หมอจะบีบนิ้วซ้ำกันหลาย ๆ ครั้งสลับกับการทาน้ำมัน

ย

การปฏิบัติตามข้อห้าม

บาดแผลถูกพิษปลา

ห้ามรับประทานปลาไม่มีเกล็ด เช่น ปลาทู ปลาดุกทะเล และปลากะเบน เป็นต้น เพราะจะทำให้แผลหายช้า

โรคเรื้อรัง

ห้ามรับประทานเนื้อโค เนื้อกระบือ เป็ด ไก่ เนื้อสุกร และปลาไม่มีเกล็ด เช่น ปลาทู ปลาดุกทะเล เป็นต้น เพราะจะทำให้แผลเปื่อยและหายช้า

กระดูกหัก เท้าแพลง และบวม

ห้ามรับประทานกล้วยทุกชนิด

ระดูขาวมาก

ห้ามรับประทานยอดมะม่วงหิมพานต์ และยอดกระถิน

โรคเบาหวาน

ห้ามรับประทานอาหารหมักดอง และปลาไม่มีเกล็ด

แผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้

ห้ามรับประทานเนื้อไก่ เนื้อกระบือ และปลาไม่มีเกล็ด

ไข้หัด (อีสุกอีใส)

ห้ามรับประทานเนื้อไก่ แต่ให้รับประทานเนื้อหมูแทน

โรคตาแดง

ห้ามรับประทานเนื้อไก่ เพราะจะทำให้หายช้า

ไข้ทับระดู

ห้ามรับประทานปลาไม่มีเกล็ด และหอยทุกชนิด

โรคผิวหนัง

ห้ามรับประทานปลาไม่มีเกล็ด เนื้อไก่ และเนื้อกระบือ

เพิ่งคลอดบุตรใหม่ ๆ

ห้ามรับประทานน้ำมะพร้าวอ่อน เพราะจะทำให้เลือดขึ้น และห้ามรับประทานปลาไม่มีเกล็ด เพราะจะทำให้แผลหายช้า

โรคคางทูม

ห้ามรับประทานอาหารทุกชนิดที่ห่อด้วยใบตอง

ย

ขั้นหลังการบำบัดรักษา

1. การจัดชั้นหมากบูชาครู

ชั้นหมากบูชาครู มีเครื่องประกอบชั้นหมาก ได้แก่ หมากพลู 3 คำ เข็มเย็บผ้า 1 เล่ม เกลือหยาบ 1 เม็ด โดยเอาเข็มเย็บผ้าและเกลือหยาบห่อกระดาษให้มิดชิด ผ่าถุงสีดำ

1 ผืนผ้าต่อหลัก (ผ้าเช็ดตัว) 1 ผืน ส่วนเงินแล้วแต่จะใส่ ผู้ป่วยจะนำชั้นหมากปูชาครูมามอบให้หมอดด้วยตัวเอง หลังจากที่ได้รับ การบำบัดรักษาจนหายจากโรค หมอจะรับชั้นหมากปูชาครูจากผู้ป่วยด้วยตัวเองเช่นเดียวกัน เมื่อรับชั้นหมากปูชาครูแล้วหมอนจะนำไปวางไว้ที่บนหิ้งหรือหน้าหิ้งครู และบอกกล่าวครู พร้อมทั้งมอบของทั้งหมดให้ครู ก่อนจะขออนุญาตจากครูเพื่อนำสิ่งของเหล่านั้นไปใช้ในโอกาสต่อไป

2. การให้ค่าสมนาคุณหมอ

ผู้ป่วยจะให้ผ้าขาวยาวหลายครั้งไว้สำหรับให้หมอบูชาครู หรือใช้โพกศีรษะในเวลารักษาผู้ป่วย ส่วนเงินแล้วแต่ผู้ป่วยจะให้ และค่าสมนาคุณบางอย่างขึ้นอยู่กับผู้ป่วยบนบานอะไรเอาไว้ เมื่อหายก็จัดมาให้ตามที่ไดบบนบาน หรือ

เมื่อผู้ป่วยหายจากโรคที่มาขอให้บำบัดรักษา ผู้ป่วยจะให้ข้าวสาร และน้ำตาลทรายขาว ส่วนเงินแล้วแต่ผู้ป่วยจะให้ หรือ

เมื่อผู้ป่วยหายจากโรค จะให้ค่าสมนาคุณหมอ ดังนี้ ถ้วยน้ำว่า 1 หวี ข้าวเหนียว และน้ำตาลทรายขาว ส่วนเงินแล้วแต่จะให้ หรือ

เมื่อผู้ป่วยหายจากโรค ส่วนใหญ่จะให้เงินหมอบ

3. การแก้บน

ชาวเลจะแก้บนอยู่ 2 ประเภท คือ การทำนุหรี (ทำบุญ) และการนอนหาด

3.1 การทำนุหรี (ทำบุญ)

ผู้ป่วยที่มาบำบัดรักษาจะบนบานขอให้หายจากโรค ถ้าหายก็จะแก้บนด้วยการทำนุหรี (ทำบุญ) ให้รับประทาน ด้วยแกงแพะ แกงไก่ หรือหุงข้าวเหนียวเหลือง ซึ่งเมื่อหายจริงต้องทำตามที่ได้ให้สัญญาไว้ โดยการทำอาหารแล้วเชิญหมอบพร้อมทั้งชาวบ้านใกล้เคียงมารับประทานอาหารร่วมกัน ก่อนจะร่วมรับประทานอาหาร ผู้บนบานต้องเผากำยาน และออกซื้อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไดบบนบานเอาไว้ พร้อมตั้งอาหารไว้ชุดหนึ่งเพื่อเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ย

3.2 การนอนหาด

ในวันขึ้น 13 ค่ำ กลางวัน ชาวเลแต่ละครอบครัวจะสร้างกระท่อมพอกันน้ำค้างได้สำหรับนอนในช่วงกลางคืน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในบริเวณนั้นมาสร้าง เช่น ใช้ทางมะพร้าวทำหลังคา เป็นต้น ส่วนกลางวันจะกลับมาประกอบอาชีพตามปกติ และจะเดินทางไปหาดอีกครั้งในเวลาเย็นประมาณ 18 นาฬิกา เพื่อมาประกอบอาหาร และประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ซึ่งชาวเลจะไปประกอบพิธีและพักค้างคืนที่หาดกันทั้งครอบครัว โดยที่บนานจะไม่มีผู้ใดพักอยู่เลยตลอดทั้ง 3 คืนที่ประกอบพิธีกรรม

พิธีในคืนแรก 13 ค่ำ

ชาวเลจะหุงข้าวเหนียวไปถวายโต๊ะหินลูกเดียว ที่หลาโต๊ะ (ศาลาที่ชาวเลสร้างขึ้นเพื่อให้วิญญาณโต๊ะหินลูกเดียวสิงสถิตย์) จากนั้นพิธีกรรมจะเริ่มขึ้นโดยการเชิญ (เชื้อ) วิญญาณโต๊ะหินลูกเดียวให้มาประทับร่างทรง โดยโต๊ะหมอบ (หมอบพื้นบ้าน) ประจำหมู่บ้าน 2 คน คือ เน้น ต้นเก และแซบ กินหวา เมื่อวิญญาณโต๊ะหินลูกเดียวมาประทับร่างทรงแล้ว ชาวเลที่บนบานเอาไว้จะเริ่มแก้บนกับร่างทรง ซึ่งแล้วแต่ที่ได้สัญญาเอาไว้ เช่น บนบานว่าถ้าหายจะรำร้องเงิ่ง หรือรำวง ให้ดู ก็ต้องทำตามสัญญา หรือบนบานว่าจะทำอาหารให้โต๊ะหินลูกเดียวรับประทาน ก็ต้องทำอาหารมาให้ อาหารที่ทำมา เช่น ข้าว แกง ขนมจีน หมากพลู 3 ค่ำ กำยาน น้ำหวาน น้ำเปล่า และธูปเทียน เป็นต้น อาหารที่บนบานให้โต๊ะหินลูกเดียวรับประทาน ต้องยกเว้นอาหารที่มีหมู เพราะชาวเลเชื่อว่าโต๊ะหินลูกเดียวเป็นมุสลิม เสรีจากการแก้บน ชาวเลทุกคนที่บนบานไว้จะพากะแอ่แป้ง (ไม่หมากที่เหลาแล้วนำมาจากบ้าน) ยาวประมาณ 1 ศอก รวบรวมมาตั้งไว้ที่หลาโต๊ะ (ศาลาที่สิงสถิตย์วิญญาณโต๊ะหินลูกเดียว) เพื่อให้ร่างทรงรมควันกำยาน เมื่อรมควันกำยานเสร็จ กะแอ่แป้งจะเก็บไว้ที่หลาโต๊ะ โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายจนกว่าจะเสร็จพิธีในตอนเช้าของวันขึ้น 1 ค่ำ และชาวเลที่บนบานไว้จุดเทียนคนละ 1 เล่ม ตั้งไว้ที่หลาโต๊ะ เสร็จพิธีกรรมการแก้บนในคืนแรก ส่วนชาวเลจะสนุกสนานด้วยการรำร้องเงิ่ง และรำวงต่อจนเกือบสว่าง

ย

คืนที่สอง 14 ค่ำ

จะประกอบพิธีกรรมเช่นเดียวกับคืนแรก เหตุที่ประกอบพิธีกรรมเหมือนกับคืนแรกเพราะว่า ชาวเลที่อยู่ไกลอาจจะมาไม่ทันประกอบพิธีกรรมในคืนแรก ก็สามารถจะมาประกอบพิธีกรรมในคืนที่สองและคืนที่สามได้ หลังจากเสร็จพิธีกรรมแล้ว ชาวเลจะร้องรำและดื่มสุรากันอย่างสนุกสนานเกือบตลอดคืน ชาวเลชอบความสนุกสนานและงานรื่นเริงมาก เพราะฉะนั้นในการนอนหาดชาวเลจึงได้สนุกสนานกันเต็มที่ตั้งแต่ผู้ใหญ่ไปจนถึงเด็ก ๆ

ซึ่งสามารถสนทนากันได้เต็มที่โดยไม่ต้องกลัวโดยตำหนิ เพราะทุกคนจะปฏิบัติเหมือนกัน

คืนที่สาม 15 ค่ำ

พิธีกรรมเริ่มด้วยการเชิญโต๊ะหินลูกเดียวมาประทับร่างทรง จากนั้นพิธีกรรมก็ดำเนินไปเหมือนสองคืนแรก จนเวลาประมาณ 3 ทุ่ม โต๊ะหินลูกเดียวบอกลา (คือขอลอกจากร่างคนทรง) ก่อนที่ร่างทรงจะบอกลาผู้ปฎิบัติจะบอกกล่าวกับร่างทรงว่า ขอให้หมดเหมยหรือขาดเหมยรยกันในปีนี้ จากนั้นร่างทรงลา (โต๊ะหินลูกเดียวออกจากร่างคนทรง) เป็นอันเสร็จพิธีกรรมในคืนสุดท้าย แต่ชาวเลยังประกอบกิจกรรมบนเนินถึงกันต่อจนเกือบสว่างจึงเข้านอน หรือบางคนไม่นอนเลยเพราะกลัวตื่นไม่ทันประกอบพิธีตอนเช้า

รุ่งเช้าของวันขึ้น 1 ค่ำ เวลาประมาณ 6 โมงเช้า ชาวเลที่ได้บนบานเอาไว้จะไปจุดเทียนที่หลาโต๊ะ พร้อมทั้งบอกว่า โ ขอให้ขาดเหมยกันตั้งแต่วันนี้ จากนั้นเอาไว้มากซึ่งวางไว้ที่หลาโต๊ะไปทิ้งในทะเล พร้อมทั้งขอข้าวตอกจากโต๊ะหมอบไปรยลงไปในทะเล เพื่อให้หมดพันธะสัญญาระหว่างผู้ปฎิบัติกับสิ่งที่ได้บนบานเอาไว้ จากนั้นชาวเลจะรื้อที่พักชั่วคราวที่สร้างไว้ เก็บกวาดทำความสะอาดบริเวณสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม แล้วจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน เป็นอันเสร็จการแก้บนด้วยการนอนหาดของชาวเลเผ่ามาซิงในจังหวัดภูเก็ต

ย

ย

มนุษยศาสตร์ย ยารักษาโรคของชาวเลย ย [ยารักษาโรค](#)